

Lyhyesti

KANSANTALOUDELLISEN YHDISTYKSEN ASIOITA

Kansantaloudellisen Yhdistyksen johtokunnan uudeksi esimieheksi on valittu Kari Puumanen ja varaesimieheksi Sixten Korkman. Muina jäseninä jatkavat Seppo Honkapohja ja Veli Korpi. Uusina jäseninä johtokuntaan on valittu Arto Ojala ja Tuire Santamäki-Vuori.

Myös Kansantaloudellisen aikakauskirjan toimitusneuvostossa on tapahtunut muutoksia. Jäseninä jatkavat Hannu Halttunen, Erkki Koskela, Heikki Koskenkylä sekä Ilari Tyrni. Uusia jäseniä ovat Pirkko Lammi, Jussi Linnamo, Matti Pohjola sekä Sinikka Salo.

VATT LAATI TOIMINTASUUNNITELMAN

Uusin taloustieteellinen tutkimuslaitos VATT, lokakuussa 1990 toimintansa aloittanut Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, laati itselleen toimintasuunnitelman viime marraskuussa. Laitos työllistää noin 50 henkeä.

Toiminta-ajatukseksi se määrittelee soveltavan tutkimuksen julkisesta taloudesta ja kansantalouden pitkän ajan kysymyksistä. Tänä vuonna päätutkimusalueet ovat:

1. yhdentymisen vaikutukset tuotantokenteeseen ja julkiseen talouteen: esimerkiksi tuotantotehtäviensä kansainvälinen liikkuvuus Suomen näkökulmasta ja teollisuuden mineraaliraaka-aineet kriisiaikoina.

2. ympäristötalous: mm. hiilidioksidipäästöjen taloudelliset kytkennät,

3. talouden pitkän ajan kehittämisstrategia ja reaalin kilpailukyky: hankkeessa arvioidaan mm. kehitysstrategian pitävyyttä, jos energiankulutusta joudutaan rajoittamaan,

4. julkisen talouden tuloksellisuus: esimerkiksi tutkimus julkisesta maksupolitiikasta ja valtionosuusjärjestelmän uudistusten vaikutuksista,

5. verotus-, tulonjako- ja toimeentulotutkimus: esimerkiksi verouudistuksen 1987—1991 tulonjakovaikutukset, ja

6. tutkimusmenetelmien ja -tiedostojen kehittäminen. Selvästi eniten tutkijaresurseja käytetään kehittämisstrategian ja julkisen talouden tuloksellisuuden selvittämiseen.

KIIVAS POLEMIKKI LAPIN VIRANTÄYTÖSTÄ

Rovaniemen professuurista ja koko tiede- ja korkeakoulupolitiikasta on käyty vilkasta keskustelua viime joulukuusta lähtien. Foorumina on ollut korkeakoulujen käytävien ohella Uusi Suomi.

Keskustelun avasi Turun yliopiston taloustieteen professori Matti Virén, joka muistutti siitä, että Suomessa kansantaloustieteen professoreja on nyt jo 13 paikassa. Virénin mielestä se on liikaa: ei ole järkevää tuhjata re-

sursseja sirottelemalla korkeakouluja »jokaiselle äänestysalueelle», sillä ns. matkalaukkuprofessorit eivät takaa opetuksen korkeaa tasoa. Hän huomautti myös, että Vaasan korkeakoulun professuurin täyttäminen kesti lähes 20 vuotta.

Virénin näkemykseen yhtyi Matti Kuusi. Hänen mukaansa tiede-elämän »retuperä-problematiikassa» on kaksi »erityisretupe-
rää»:

1. Kukaan ei kontrolloi, kuinka hyvin yliopiston opettaja hoitaa tehtävänsä päästyään avainasemiin.

2. Yhä uusia maakuntayliopistoja puuhattaessa akateeminen Suomi on putoamassa Euroopan maakuntasarjaan. Alueellinen tasarvo ym. ulkotieteelliset demokratiapäämäärät merkitsevät tiedepolitiikan päätavoitteina Kankkulan kaivoa.

Asiantuntijalausunnat kritiikin kohteina

Virén korosti kritiikissään asiantuntijamenetelyn heikkouksia professuurin täytössä. Ro-

vaniemen tapauksessa lausunnonantajia olivat professorit Osmo V. Jaskari, Fedi Vaivio ja Jouko Ylä-Liedenpohja. Lausunnot menivät ristiin: Ylä-Liedenpohjan mukaan vain Puhakka oli pätevä, Vaivion mukaan kukaan ei ollut pätevä ja Jaskari piti pätevinä kaikkia muita paitsi Puhakkaa.

Virénin mielestä Jaskarin ja Vaivion lausuntojen taso oli kyseenalainen. Hän arvioi, että se johtui heidän faktisesta asiantuntemattomuudestaan.

Jaskari vastasi US:ssa Virénille. Hän korosti, että Puhakan osalta hän lausunnossaan pyrki vain noudattamaan tieteellisiä normeja.

Virénille vastasi myös kansantaloustieteen assistentti Martti Suorsa. Hänen mielestään opetus Rovaniemellä oli hyvässä kunnossa ja tutkimusolot vertailukelpoiset minkä tahansa yliopiston kanssa. Virén kommentoi puolestaan Suorsan kirjoitusta. Hän korosti, että tehokkuudestaan tunnetuissa amerikkalaisissa korkeakouluissa laitoksen esimies valitsee professorit, ei mikään neuvosto kuten Suomessa.

KORPINEN KIRJOITTI TAITEESTA SIJOITUSKOHTENA

Taidemarkkinat ovat muotiaihe talousjournalismissa ja taloustieteilijöiden esseistiikassa. Economist-lehti määrittelee ne »kapitalistisen finanssilaskelmoinnin ja esteettisen intohimon leikkauskohdaksi».

TTT:n esimies Pekka Korpinen kirjoitti viime vuonna laitoksen sarjassa artikkelin *Reunahuomautuksia taiteesta sijoituskohteena*.

Korpinen mielestä vain hyvällä asiantuntemuksella voi saada tulosta taidesijoittamisesta. Hän muistuttaa, että valtion obligaatioiden vuotuinen reaalityttö on pitkällä aikavälillä 1635—1987 noin kolme prosenttia, kun taas taiteen tuotto jää vain puoleentoista prosenttiin.

Korpinen korostaa, että huutokauppojen yksittäiset huippuhinnat vääristävät kuvaa tai-

teen hinnoista. Esimerkiksi van Goghin *Iirik-sistä* maksettiin Sothebyssä pari vuotta sitten 53,9 miljoonaa dollaria. Myyjän äiti oli maksanut samasta teoksesta 84 000 dollaria vuonna 1947: vuotuinen reaalityttö oli vain 12 prosenttia eli suunnilleen sama kuin hyvässä osakesijoituksessa.

Korpinen mukaan vähintään 100 vuotta omistettujen taulujen tuotto vaihtelee vain vähän koko aineiston keskiarvon ympärillä. Sen sijaan 20—50 vuotta omistettujen taulujen tuotto heilahteli parinkymmenen prosentin päässä keskiarvosta sekä miinus- että pluspuolella.

»Kallistu tuulta vastaan», kuuluu Korpinen varsinainen sijoitusneuvo. »Jos taidesuuntien muodin kesto on 20—30 vuotta, voi hyvään

tuottoon päästä ostamalla epämuodikasta taidetta nyt ja myymällä sen 20—30 vuoden kulluttua.»

Väärällä ajoituksella taas voi tehdä tappiota: epämuodikkaasta ei voi saada hyvää hintaa.

Myös Economist arvioi taidemarkkinoita

»Koettakaa saada tämä päähänne. Maalaus-ten arvolle on vain yksi indikaattori: se min-ikä kauppahuone kertoo». Näin sanoi aika-naan Auguste Renoir.

Brittiläinen Economist-lehti kertoi (22. 12. 1990) katsauksessaan maailman taidemarkki-noihin, että Illinois'n ja Chicagon professori William Grampp on samaa mieltä Renoirin kanssa. Grampp on vastikään kirjoittanut kontroversiellin kirjan taidemarkkinoiden ta-
loustieteestä.

Hänen mukaansa taloustieteen näkökul-
masta taide ei koskaan ole olennaisesti eron-
nut muista tuotteista, joita tehdään voiton
saamiseksi, eikä se ole erityisen hyvä sijoitus-
kohde. Sitä paitsi Gramppin mielestä hallitus-
ten pitäisi lopettaa taiteen tukeminen.

Kahdenlaiset kriitikot ovat nousseet vastus-
tamaan Gramppia: toisten mielestä raha ei ole
mikään avain taiteen ymmärtämiseen, koska
tämä on luonteeltaan henkinen ilmiö, ja tois-
ten mielestä taide nimenomaan on sijoituskoh-
de yli muiden.

Äskeishistorian perusteella näyttää siltä, et-
tä taiteeseen kannattaa sijoittaa. Vuoden 1978
alusta heinäkuuhun 1990 Yhdysvaltain kulut-
tajahinnat (US-dollareissa) nousivat 110 pro-
senttia.

Sothebyn kauppapaikan laskelmien mu-
kaan impressionistinen taide kallistui samana
aikana 1 415 prosenttia, oman aikamme tai-

de 1 230, taidemarkkinoiden yleisindeksi 737,
vanhat mestarit 560, englantilaiset huoneka-
lut 490, maailman osakemarkkinat (Morgan
Stanleyn maailmanindeksi) 385, englantilainen
hopea 380, maailman joukkovelkakirjamark-
kinat (Salomon Brothersin maailmanindeksi)
240 ja kulta 125 prosenttia.

Tällaisiin laskelmiin pitää suhtautua Eco-
nomistin mukaan varovaisesti: taide on luo-
kiteltu »koreihin», joiden yksittäisiä kompo-
nentteja ei ole identifioitu, eivätkä hinnat ole
välttämättä toteutuneet huutokaupoissa.

Hintaennätysten aika jäi taakse

80-luku oli kiihkeän spekulatiivista aikaa, jol-
loin taidekaupassa tehtiin jatkuvasti hintaen-
nätyksiä. Varsinkin impressionistien ja mo-
derneimpien taiteilijoiden hinnat saattoivat jo-
pa kaksinkertaistua kahdessa vuodessa.

Nyt kaikki on toisin: viime vuonna tärkeim-
missä huutokaupoissa jäi myymättä yli 30 pro-
senttia kaupan olleista teoksista.

Economistin kirjoittajan Merril Stevenso-
nin mielestä se on pelkästään hyväksi taide-
markkinoille.

Hintakorjaus alkaa olla väistämätön silloin,
kun maalaus maksaa enemmän kuin keskiko-
koisen yrityksen perustaminen. Kun ottaa vie-
lä huomioon, että samaan aikaan kansainvä-
linen talous menee taantumaan, korot nouse-
vat korkealle ja sijoitusmarkkinoiden hinnat
laskevat, niin taidemarkkinoilla on odotetta-
vissa lama. Tällä kertaa se voi olla vielä pa-
hempi kuin edelliset laskukaudet 70-luvun
puolivälissä tai 80-luvun alkupuolella.

Taidemarkkinat ovat pienet verrattuna mui-
hin maailmanmarkkinoihin. Economist arve-
lee, että vuodessa taidekaupan arvo voisi
nousta 15—20 miljardiin dollariin.

TYÖVÄEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS TÄYTTI 20 VUOTTA

Työväen taloudellinen tutkimuslaitos TTT täytti 20 vuotta 18. tammikuuta 1991. Juhlaseminaarissa puhuivat STS:n pääjohtaja Ulf Sundqvist ja TTT:n esimies Pekka Korpinen. Lisäksi eräät laitoksen tutkijat esittelivät omia tutkimuksiaan.

Vierailevaksi tähdeksi oli lupautunut Ruotsin entinen valtiovarainministeri Kjell-Olof Feldt, jonka piti esitelmöidä Ruotsin hyvinvointivaltion talouspoliittisista ongelmista. Feldt jäi kuitenkin pois vedoten kärjistyneeseen kansainväliseen tilanteeseen. Sota Persianlahdella oli juuri syttynyt ja myös Baltiassa elettiin kriisin akuuttia vaihetta.

Sundqvist käytti juhlassa ikäänkuin sponsorin puheenvuoron: hän johtaa puhetta kannatusyhdistyksen hallituksessa. STS:n lisäksi TTT:n »omistajia» eli kannatusyhdistyksen jäseniä ovat SAK, KK, Eka-yhtymä, Kansa, STS-Rahoitus ja Osuuspankki Yhteistuki.

Sundqvist muistutti, että TTT perustettiin aikanaan tukemaan työväenliikkeen strategian kehittämistä, mutta nyt tämän sitoutumisen merkitys on vähentynyt.

»1980-luvun kehityksen myötä TTT:stä on paljolti tullut kansallinen instituutio, jonka töiden tuloksia käytetään hyväksi kaikissa yhteiskuntapiireissä», hän sanoi.

Sundqvist sanoi silti olevansa vakuuttunut, että työväenliike, palkansaajat ja kuluttajat tarvitsevat myös tulevaisuudessa TTT:n kaltaista »vireää ja tarvittaessa ärhäkkää tulevaisuuden tutkailijaa ja heikompiensaisten puolustajaa».

»TTT:n vaikutus suomalaiseen talouspolitiikkaan on epäilemättä tähän asti ollut suurempi kuin suomalaiseen tieteeseen», Sundqvist arvioi. Samalla puhuja myönsi, että laitoksen tieteelliset kontribuutiot ovat viime vuosina olennaisesti parantuneet.

Sundqvist arvioi, että energia- ja ympäristökysymysten merkitys tulee lisääntymään TTT:n tutkimusaloina.

Hän ehdotti, että laitoksen pitäisi lisätä järjestelmällisiä yhteyksiä Eurooppaan. Käytän-

nön keinoksi hän tarjosi kotimaisten tutkimuslaitosten yhteistyötä.

»Voitaisiin esimerkiksi ajatella tutkimuslaitosten yhdessä ylläpitämiä tukipisteitä ja tutkijankammioita Euroopassa», hän sanoi.

Mikä on TTT:n suhde taustayhteisöihin?

Sundqvistin mukaan TTT:n johtokunta on halunnut kunnioittaa laitoksen tieteellistä autonomiaa ja nähnyt sen sponsoroinnin ennen muuta kulttuuritekona. Selvityspyynnöillä tutkijoita on viime vuosina vaivattu vain vähän.

Jatkossa Sundqvistin mukaan voi silti olla syytä tiivistää vuorovaikutusta kuitenkin niin, ettei tutkimus vaarannu, vaan saa virikkeitä ay-liikkeestä ja työväen liikelaitoksista.

Ikäänkuin vastauksena näihin terveisiin TTT:n esimies Pekka Korpinen kertoi omassa puheessaan, että laitos valmisteleo oman tietopalveluyksikkönsä perustamista. Se alkaa tarjota taustayhteisöille johdon taloustietopakettia, joka kartoittaa talouden keskeisiä ilmiöitä. Palvelu erikoistunee työmarkkinatiedon hallintaan.

Lisäksi yksikkö tarjoaa maksullisia atk-palveluja ja talousgrafiikkaa.

Korpinen kertoi, että nyt TTT:n vakinaisista tutkijoista yli puolet on väitelleitä. Hänen mukaansa henkilökunta lienee »tohtori-intensiivisin» verrattuna muihin suomalaisiin soveltavan taloustieteen laitoksiin.

Korpinen kävi läpi TTT:n tutkijakaartia 20 vuoden ajalta: nimien joukossa ovat mm. Lindblom, Tuominen, Parmanne, Pekkari-nen, Korkman, Oksanen, Loikkanen ja Pantzar. Niinpä puhuja huomautti, että toiminta laitoksessa ei ole ollut este etenemiselle joh-taviin aseisiin, »vaikkei laitos mikään pon-nahduslautakaan ole ollut», kuten hän ilmaisi asian.

TTT keskittyy Korpinen mukaan 90-luvulla neljään tutkimusalueeseen. Ne ovat työn ta-

loustiede, talouspolitiikan tutkimus, kuluttajatutkimus ja toimialatutkimus.

TTT ei Korpisen mukaan voi jäädä myöskään integraatiotutkimuksen ulkopuolelle.

Korpinen sanoi, että yli poliittisen 70-luvun jälkeen maltillistunut TTT edustaa selvää vaihtoehtoa 80-luvun yksilökeskeiselle markkinasuuntaukselle.

»Minä-minä-vuosikymmenen jälkeen on epäilemättä vuorossa yhteistyön, osallistumisen ja solidaarisuuden aika. Palkansaaja- ja kuluttajaintressejä ajavat tarvitsevat aktiivisessa yhteiskunnassa oman tieteellisen ideapajansa, entistä vahvemman TTT:n», Korpinen sanoi.

*Juhlakatsauksessa Tuovi Allénin
TTT-historiikki*

TTT:n katsaus käsitteli juhlanumerossaan laitoksen omaa historiaa. Tuovi Allen kirjoitti otsikolla »Taloustieteellinen tutkimus ja työväenliike: KAMALA 1951—1970 ja TTT 1971—1990».

Toinen keskeinen teema oli hyvinvointivaltion ja sosialidemokratian tila ja tulevaisuus. Siihen liittyviä tekstejä kirjoittivat Kalevi Sorasa, Wolfgang Merkel ja Ulf Sundqvist.

Kolmas pääaihe oli sosialististen maiden kriisi ja romahdus. Pekka Sutela ja Heikki Oksanen analysoivat reaalisosialismin ja perestroikan kohtaloa.

NIMITYKSIÄ

Pellervon taloudellisessa tutkimuslaitoksessa PTT:ssa on nimitetty 1. 11. 1990 lähtien metsäekonomistiksi Ph.D. Jussi Uusivuori ja 1. 2.

1991 lähtien tutkijaksi kauppatiet. maisteri Anne af Ursin.

MAKSAKAA MATKANNE EKONOMISTIT!

Pääkaupunkiseudun alueradion aamulähetyksessä keskusteltiin maaliskuun alussa matkumpummauksesta. Tilastojen mukaan VR:n lähiliikenteen matkustajista noin kaksi prosenttia matkustaa ilman lippua.

Lipputta matkustavien joukossa on paljon niitä, jotka eivät yleensä koskaan maksa matkojaan. Mukana on kuitenkin yllättävän paljon myös niitä, jotka kuuluvat hyvinkoulutettuihin ryhmiin. Esimerkkeinä tällaisista ryhmistä radiolähetyksessä mainittiin opettajat ja ekonomistit.

Jopa pääkaupunkiseudulla ekonomisteja on

vähän verrattuna opettajien lukumäärään. Siitä syystä ekonomistien pääsy listalle herättää ihmetystä. Syy saattaa olla se, että haastateltava on sekoittanut ekonomistit ekonomeihin. Toinen selitys voi olla se, että ekonomistit ryhmänä ovat muita hyvinkoulutettuja ammattiryhmiä hajamielisempiä ja unohtavat siksi muita useammin maksetun lippunsa kotiin.

VR:n mittatappioiden vähentämiseksi ja ammattikunnan maineen palauttamiseksi olisi hyvä, että tulevaisuudessa ekonomistit pitävät huolta siitä, että maksettu lippu on aina mukana.